



Odgovorni urednik:
J a k o b D i m n i k,
učitelj v Ljubljani.

Št. II. Ljubljana, 1. rožnika 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: L. Lavtar: Fitzga. — Fr. Trošt: Učno gradivo, priprave in poskusi pri obravnavi beril iz prirodoslovja. — A. Likožar: Opravila v šolski drevesnici meseca rožnika. — E. Lah: Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Listek. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

F i t z g a.

Častiti gospod urednik! Ko sva stala o velikih počitnicah preteklega leta na krasnem Pohorji nad deročo Dravo in zrla na valovite Slovenske gorice, vnela se je nama beseda, in govorila sva — skorej gotovo o poeziji, bi si kdo mislil, o ne — o računstvu in o frazi: „Lavtarjeva metoda je logična, psihologična pa ni“, katero je nekdo, imenujmo ga F. globoko premišljeno izustil. In takrat sem Vam obljubil, da hočem te besede v Vašem cenjenem listu deti na rešeto. Do sedaj nisem imel priložnosti, da bi bil spolnil to obljubo. Te dni pa sem pregledal neko knjigo: „Natorna metoda pri pouku iz računstva, spisal E. Fitzga, ravnatelj deške ljudske in meščanske šole v Baden-u“, in kaj sem si mislil: „Ta metoda bi bila gotovo gosp. F. po volji, pretresujmo in primerjajmo jo z mojo, da se prepričamo, kedaj je metoda logična in psihologična“. Pošljem Vam torej oceno navedene knjige za Vaš list, pa tudi oceno one prelepe fraze o moji metodi. Fitzgova knjiga sestoji iz dveh delov, iz teoretičnega in praktičnega; drugemu delu so pridejane tudi opomnje o vspehu pri pouku o tej metodi. Da pa ne bom samo z visokega ocenjevateljevega prestola govoril, ter sam obsojal ali hvalil, kar se mimogredé rečeno pri ocenah mnogokrat stori, hočem iz one knjige navesti: A) nekatere stavke iz teoretičnega dela, da spoznamo, kako si Fitzga pouk iz računstva misli, B) primere iz praktičnega dela, da vidimo, kako on svoje misli izvršuje in C) pi-

sateljeve opomnje o vspehu tega pouka na njegovi šoli, in potem prepustiti razsodbo bl. čitateljem o Fitzgovih in mojih metodičnih mislih.

A.

1.) (Str. 5) . . . Pri pouku iz računstva ne dosežemo navadno tega, kar bi doseči morali . . . Pouk je torej zaradi vladajočega mehanizma sedaj mnogokrat le za šolo ne pa za življenje . . . Kdor tega ne verjame, naj pusti, da izračunajo učenci višjega razreda celo višje organizovane ljudske šole naslednje primere:

A : 548×1000 in $7338 : 100$. Otroci najdejo na vsak način zneske; ako pa vprašamo „zakaj?“, dobimo skorej vselej odgovor: „Celo število množimo s 1000, ako mu pridenemo 3 ničle; in: „Celo število delimo s 100, ako mu na desni 2 mesti odčrtamo ali kot decimalki odrežemo“. To je mehanizem, pravilje (Regelwert) brez duha; in popolnoma nepotrebno, ako učenci dekadično sestavo razumé; kajti potem bi otroci govorili: „Tisočkrat 8 jednot¹⁾ je 8 tisočie; te zavzemajo v dekadični sestavi 4. mesto, zapolniti moram torej 3 mesta z ničlami;“ i. t. d. — — —

E. Soba je 8 m dolga, 6 m široka in 4 m visoka; kolika je njena vsebina? Ker učenci govoré: „Telesnino prizme izračunamo, ako množimo dolgost, širokost in visokost“, tam ne razumé stvari in osvedočen moraš biti, da množina učencev ne vé, da znesek m³ pomeni. Mnogo jih gotovo reče, da vsebina sobe znese 192 m. Pravi odgovor za ta primer se glasi: „Vsebino merim s kubičnim metrom; v jedno vrsto morem 8 m³ položiti, na tleh sobe je 6 vrst, t. j. 48 m³, to je plast; v sobi moremo 4 takih plasti druga na drugo položiti, dobimo torej $48 \text{ m}^3 \times 4 = 192 \text{ m}^3$.

2.) (Str. 30.) Če so pravila kje škodljiva, tako to velja za računanje z ulomki, osobito če so tako neresnična, kakor nekatera, ki so sedaj v rabi.

3.) (Str. 46) Vršitve s števili in razni računi naj bi se pridobivali z opazovanjem računskih količin²⁾. — — —

Ako obravnaváš stvarino v poglavjih³⁾, težko ti je ponavljati, na kar se torej mnogokrat ne misli . . .

4. (Str. 48) Kdor torej hoče, da bi njegovi učenci popolno razumno računali, ta ne sme nobenega pravila izvajati, ampak čakati mora, da ga otroci sami zasledé.

Take nazore ima torej Fitzga o pouku iz računstva. V praktičnem delu navaja stvarino v podobi lekcij. Kdor pa hoče jasno ureditev

¹⁾ Izraza „jednica, jednota“ Fitzga večkrat zamenja; tu bi se moralo glasiti: „Tisočkrat 8 jednic“.

²⁾ Računske količine so mere (števne mere, dolgotne mere, . . . mere za čas, za ceno [novci]).

³⁾ Taka poglavja so: štenje, seštevanje, odštevanje i. t. d.

tvarine pregledati, ta mora Fitzgovo knjigo sam v roke vzeti in jo večkrat od kraja do konca prebrati, ker se Fitzga ureditvi po poglavji umika. On se ravna v 1. šolskem letu po navodilu Grube'ja. V 2. šolskem letu goji seštevanje in odštevanje v vrstah do 100, torej ne postopa kakor Močnik od desetiškega do desetiškega prostora. Računa tudi že z decimalnimi števili, in vse 4 vrste računov izvršuje v obliki, kakeršna je pri pismenem računanji v navadi. V 3. šolskem letu (1--1000) peča se celo že z izračunanjem ploščine, kvadrata in telesnine prizem. Med tvarino 4. šolskega leta je sprejel dekadski jedenkratjeden¹⁾ in jedenkratjeden z ulomki²⁾, katere si morajo učenci po opazovanji (?) v spomin utisniti. Pa preidimo na posamezne primere iz praktičnega dela, da se prepričamo, kako Fitzga posamezno tvarino obravnava.

B.

1. (Str. 66, 1—5, 10. lekc.) Kaj je tedaj vsak prst, če ga samega šteješ? Zapomnite si: Ne samo vsak prst, ampak vsaka reč, h kateri „jedna“ reči moremo, je jednota.

2. (Str. 133, šte. 10, 1. lekc.) Kako imenujemo prst, ker ga štejemo z „jeden?“ (Jednota). Koliko takih jednot imaš na tvojih rokah? Zapomni si: „Ker imaš 10 prstov, si ti „jedna desetica“.

3. (Str. 137, št. 10, 6 lekc.) Ako razmaknemo 1 decimeter na njegove centimetre; koliko delov naredimo torej iz decimetra? Koliki del decimetra je en centimeter? Koliko je 10. del decimetra? Koliko je 1 desetinkrat 1 decimeter? Koliko je $\frac{1}{10}$ krat 1 meter ali 10. del jednega metra? Kaj je 1 meter z ozirom na 1 decimeter? (Desetica). Kaj je decimeter z ozirom na 1 meter? (10 del ali 1 desetina). Kaj je centimeter z ozirom na 1 decimeter? I. t. d.

4. (Str. 344, 4 šolsk. l., 15 l.) . . . Potem se še jedenkrat govori o hm in km, in potem se napiše:

Dt	T	St	D	Jd	d	st	t	dt	
			km	hm	dkm	m	dm	cm	mm in iz tega se razvije:
$D \times dt = t$						$Dt \times d = T$			Napiši in nauči se na pamet.
$D \times t = st$						$T \times d = St$			
$D \times T = Dt$						$t \times d = dt$			

5. (Str. 345, 4. šolsk. l., 17. l.) . . .

Dt	T	St	D	Jd	d	st	t	dt
			km	dkm	m	dm	cm	mm

¹⁾ N. pr. $T \times d$ (Tisočice $\times$ z desetinkami), $St \times d$, $D \times d$. . .

²⁾ N. pr. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2}$, $\frac{1}{2} \times \frac{1}{3}$, $\frac{1}{2} \times \frac{1}{4}$ i. t. d.

D v D = Jd	D v D = Jd	d v d = Jd
D v St = D	D v Jd = d	d v Jd = D
D v T = St	D v d = st	d v D = St
D v Dt = T	— — — — —	— — — — —

Nauči se!

6. (Str. 85, 1—5, 33 l.) . . . Kaj je več: dve ali jedna? Kateri prst moraš na levi zapreti, da je na obeh rokah jednako mnogo prstov odprtih? (Sredinec.) Odprite zopet ta prst! Za kateri prst sta dva prsta več od jednega prsta? Za koliko sta dve več kot jedna? (Dve sta več kot jedna za jedno.) Ta stavek je za otroke jako težek, treba je, da se ga še mnogokrat vadi, n. pr.: Tukaj na levi natakнем 2 goldinarja, na desni jednega. Kje je več goldinarjev? Koliko goldinarjev moram na levi proč vzeti, da je na levi in na desni jednako mnogo goldinarjev? Za kateri goldinar sta bila 2 goldinarja več kot 1 goldinar? Poglejte ga, za tale goldinar, katerega držim tukaj v v roki, sta bila 2 goldinarja na levi več kot 1 goldinar na desni. Za koliko goldinarjev sta 2 goldinarja več kot 1 goldinar? (Dva goldinarja sta za 1 goldinar več kot 1 goldinar.) Take vaje še s krajcarji itd. Napišite zdaj $2 - 1 = 1$, petkrat!¹⁾

7. (Str. 93, 1—5, 46. l.) Otrok kupi svinčnik za 1 kr. in položi tje četrtak; koliko krajcarjev dobi nazaj? . . . Ko je ta naloga, stavljena od začetka te lekcije, rešena, sledi vprašanje: Koliko krajcarjev manjka še do 1 krajcarja, da dobiš 4 krajcarje ali 1 četrtak? Za koliko velja 1 četrtak več kot 1 krajcar? Koliko kamenčkov dobiš za 1 četrtak, ako vsak kamenček 1 krajcar velja? Kolikokrat dobiš tu 1 kamenček? Kolikokrat imaš 1 krajcar, ako imaš 1 četrtak? Koliko krajcarjev je v 1 četrtaku? Kolikokrat je 1 kamenček v 4 kamenčkih? Itd.

(Dalje prih.)

L. Lavtar.

Učno gradivo, priprave in poskusi pri obravnavi beril iz prirodoslovja.

103. Kuhinjska sol.

[Otroci naštejejo imena navadnih jedil.] Ni jed, a vender rabimo in uživamo neko stvar skorej pri vsaki jedi. (Uganka.) — Sol je ljudem za hrano neobhodno potrebna, da-si ne služi kakor jed, nego jo imamo le kot začimbo pri jedilih. Tudi živina dobiva sol, ki jo pije v vodi razstopljeno, jo liže ali pa vživa osoljeno krmo. Jako mnogo kuhinjske soli se na zemlji porabi in prav hvaležni moramo biti, da jo je modri stvarnik veliko množino v zemljo in morje položil.

¹⁾ ? (Ocenjevatelj).

Pri nas prodajajo sol največ v kockastih zrnih, katera je bolj po ceni, ko sol v celih kosih. [V posodi imej pripravljeno morsko sol in 1 kos ($1\frac{1}{2}$ kg velja 8—10 kr.) kamene soli.] Ta sol v kosu se imenuje kamena sol, ker se koplje v zemlji, kakor ruda v podobi trdega kamena.

Čista kamena sol je bela iz večjih ali manjših zrn sestavljena skala. Dobiva se je največ v Galiciji (Bohniji in Vilički), na Solnograškem (Hallein), Gorenje Avstrijskem (öberösterreichisches Salzkammergut: Gmunden, Ebensee, Ischl, Hallstadt), na Štajerskem (steierisches Salzkammergut: Aussee), Tirolskem (Hall) in Ogrskem. Posebno veliki skladišča čiste soli so v Cardoni na Španskem, kjer se dviga solna pečina blizu 160 m visoko ter ima na okoli dobre 3 ure hodá. A take čiste soli se nahaja le malo na zemlji, po največ je zmešana z drugimi tvarinami, zlasti z glinasto sadro ali gipsom, apnom, peščen-
cem in slano glino ter je vsled raznih primesi rumene, rujave, rudeče, redko vijoličaste in zelene barve.

V Vilički kopljejo tako sol v znamenitem solnokopu, ki ima pod zemljo 3 nadstropja, mnogo shramb, konjske hleve in še celo 2 kapeli, vse izklesano v solnem skladu. Ta sklad je 800 km dolg, 160 km širok in 300 m debel. V teh rudnikih izkopljejo velike jame, puste razkopano tvarino v jami ter napeljejo v njo od višje strani sladko vodo, katera raztaplja sol, a druge neraztopne tvarine se pa na dnu sesedajo. Tako slano vodo (solnico) vzdignejo s sesalkami kvišku in napeljejo v visokem odru postavljeno luknjičasto korito, pod katerem so stene iz butar črnega trnja namašene. V teh visokih, pokritih in vetru izpostavljenih odrih (Gradierwerk) se po trnji voda razdeli, pri tem naglo izpuhti in kaplja v drugo blizo tal ležeče korito. [Podoba take naprave se vidi v kaki mineralogični knjigi.] Ko se slanica še na druge take odre napelje, ostane naposled v koritu sè soljo prav zelo navzeta slanica, tako da se iz nje na dnu korita še nekaj soli izločuje. Pravimo, da je solnica nasičena. Trnje se sčasoma prevleče sè slanim apnom in gipsom. Teh tvarin je namreč v slanici tudi nekaj raztopljenih, a ker so težko raztopne, se še poprej odločijo. Zdaj je treba vodo od soli ločiti in suho trdno sol dobiti. V ta namen napeljejo nasičeno slanico po lesenih ceveh v velike plitve ponve, ki drže po več sto hl. Pod temi ponvami kurijo tako dolgo, da se naredi na vrhu solna koža; to prederejo in izvlečejo s krevljami solne kose na rob ponve, denejo z lopatami v primerne košare, katere obesijo v leseno podstrešje nad ponvami, da se odkapljajo. Konečno jih postavijo v vroče sobe, kjer zgine poslednja vlaga iz soli. — V ponvih ostala slanica (ostalina, Mutterlauge) ima še nekaj ložje raztopljivih soli v sebi, n. pr. Glauberjeve, grenke in druge soli, ki se tudi pridobijo.

[Napravi nasičen raztop kuhinjske soli in tacega od sladkorja.] Pridenem še nekaj soli ali sladkorja, se ne bota več raztopila. Segrejem pa tekočini, zapazim, da se kuhinjske soli sicer ne bo več raztopilo, pač pa sladkorja. Topilna moč se povišuje skoraj vsem topilom sè segrevanjem. — Izkušnja nas uči, da se topi sladkor v vroči kavi hitreje, nego v mrzlih in hitreje v drobnih, nego v debelih kosih. Kameno sol nastrgamo za rabo od celega kosa. — Sol se v juhi hitreje raztopi ako mešamo juho z žlico. Rastop se tedaj pospešuje z zdrobljenjem, mešanjem in segrevanjem.

3. Opazujemo posamezne zrne soli, vidili bomo male kocke več ali manj odbite ali skupaj se držeče. Te kocke imenujemo kristale. Tudi druge vrste soli imajo kristale, a vsaka vrsta v svoji posebni obliki. [Prav velike kristale napraviš, ako deneš v nasičeno raztopnino majhen kristal in postaviš na miren kraj z enakomerno toploto. V presledku več dneh se kristali na drugo stran obrnejo, da rastejo povsod jednako. Vsled izhlapevanja se usedejo še drugi mali kristali, ker bi ti motili kristalizacijo velicega; zato se mora veliki kristal v drugo plitvo posodo z jednako tekočino postaviti. Čez nekaj tednov dobiš precej velik kristal.] Ako vržem v ogenj ali segrejem v mali sklenici nekoliko soli, bo razpokala, zato ker se vsled toplote tako imenovana kristalna voda raztegne in kristale razžene. Po daljšem segrevanju razpade sol v beli prah. — [Da spoznajo učenci tudi druge soli, daj v lončeno igračo po jeden košček kamene soli, solitarja, grenke soli, Glauberjeve soli, salmijaka in kake druge neškodljive soli. Vsaka sol naj kroži pri učencih v klopeh, da spoznajo, položivši na jezik razne okuse posameznih vrst soli. Mično je videti tudi raznobarvene raztopnine soli. Tako n. pr. prozorno kuhinjske soli, zeleno (železne) in modro (bakrene galice), karmino-rudeče (manganovega prekislega kalija), pomerančno-rumeno (dvojno kromokislega kalija) i. dr.]

(Dalje prih.)

Fr. Trošt — Vodice.

Opravlila v šolski drevesnici meseca rožnika.

Glavno opravilo v tem mesecu bode odščipovanje stranskih mladik pri eno-, dvo- in triletnih cepljencih. Letošnji cepljenci nam bodo tudi gotovo toliko zrastle, da bomo mogli pri vseh povez prerezati, kakor sem zadnjič opisal.

Kdor med letošnje cepljence ni potresal čresla, naj jih ta mesec pusti opleti; vsa druga drevesca pa opleti in okopati.

Po drevescih, posebno po glavnih mladikah, se nam navadno ta mesec prikaže toliko drevesnih uši, da nam drevesca skoraj uničijo. Kdor bo zapazil uši, kar se že od daleč pozna, ker je listje vse zvito,

najbolje stori, ako jih s prsti pomečka. Imamo sicer za pokončavanje drevesnih uši še druga sredstva, a najhitreje in najzanesliveje je, ako jih pomečkamo. Prsti res postanejo zeleni, a se prav lahko umijejo.

Kdor hoče okulovati na živi pop, t. j. da mu bode še letos mladika pognala, prični sredi t. m. Očesa se dobe iz letošnjih poganjkov. Navadno se dobe na vsaki mladiki tri ali štiri dobra očesa in sicer vedno v sredi mladike. Spodnji trije in zgornji niso zadosti razviti. Kdor pa misli na speče oko, t. j. da se bode oko letos samo zaraslo, a pognalo še le pomladi, ta naj pa počaka do drugega meseca. Rana pri okulovanji se samo zaveže, a nič ne zamaže.

A. Likožar.

Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko.

(Dalje.)

Iz 42 privatnih mešanih ljudskih šol jih je bilo polovica nemško-poljskih, 6 nemško-slovenskih, 5 nemško-čeških, 3 nemško-laške, 2 laško-hrvaški, po 1 nemško-slovensko-laška, nemško-poljsko-rusinsko-rumunska in poljsko-rusinska.

Izmed 561 mešanih občnih ljudskih šol sploh jih je bilo 218 nemško-slovenskih, 139 poljsko-rusinskih, 50 nemško-poljskih, 49 nemško-čeških, po 22 nemško-rusinskih in nemško-rumunskih, 21 srbsko-hrvaško-laških, 13 nemško-poljsko-rusinsko-rumunskih, 6 slovensko-laških, po 4 nemško-laške, nemško-poljsko-rusinske in rusinsko-rumunske, po 3 nemško-rusinsko-rumunske in nemško-slovensko-laške, 1 rumunsko-madžarska.

Nemci, Čehi in Italijani imajo relativno več šol, kakor bi jih morali imeti po absolutnem številu svojega prebivalstva; nasprotno imajo pa Rusini, Hrvatje in Srbi, Rumuni in Madjari, posebno pa Slovenci in Poljaki v razmerji s številom stanovništva dotične narodnosti premalo šol.

Da se pa šolske razmere na korist slovanskemu življu vendarle boljšajo in da so bile svoje dni še slabše, bōdi razvidno iz sledeče tabele.

Leto	Absolutno število ljud. šol				Relativno število ljud. šol			
	nem- ških	slovan- skih	laških	meša- nih	nem- ških	slovan- skih	laških	meša- nih
1828	5517	3008	620	1930	49·8	27·2	5·6	17·4
1830	5641	2858	633	2055	50·4	25·2	5·7	18·4
1835	5739	3886	674	1263	49·7	33·3	5·8	10·9
1840	5817	4072	744	1308	48·7	34·1	6·2	11·0
1846	5869	3842	920	2074	46·2	30·2	7·2	16·3
1850	5918	4372	916	1754	45·7	33·7	7·1	13·5
1855	6290	3982	898	2436	46·2	29·3	6·6	17·9
1859	6172	3940	889	2934	44·3	38·3	6·3	21·0
1865	6203	4535	933	3097	42·0	30·7	6·4	21·0

Od l. 1828, to je od one dobe, odkar so jeli izhajati redni popisi ljudskih šol, do l. 1890. je palo število nemških šol za dobrih 7⁰/₀, število laških za 1⁰/₀, število mešanih za 14⁰/₀, število slovanskih šol je pa narastlo za 17⁰/₀.

Število nemških šol je dosledno padalo, število slovanskih se je pa dosledno vekušalo. Drugače je pa z laškimi in mešanimi šolami, ktere so v prvi polovici opisane dōbe dosledno rastle, v drugi pa dosledno padale.

Padanje nemških šol ima svoj uzrok v tem, da so se prvotno mešane šole, katerih je bilo v prvih letih opisane dobe toliko, morale polagoma umakniti šolam z jednim samim, večinoma slovanskim jezikom.

Kako je z ljudskimi šolami po posameznih kranjskih glavarstvih gledé poučnega jezika?

Tri glavarstva (Kamnik, Litija in Postojina) imajo izključljivo slovenske šole; jedno (Radovljica) samo slovenske razun jedne (v Beli Peči); štiri (Črnomelj, Krško, Ljubljanska okolica in Logatec) same slovenske razun dveh; Kranj razun treh, Novo Mesto razun petih; v Ljubljani prevladujejo dvojezične, v Kočevji nemške šole.

Ako jemljemo samo javne šole v pošte v je bilo l. 1871. nemških 6040 ali 43·7⁰/₀, slovanskih 5495 ali 39·8⁰/₀, laških 1007 ali 7·3⁰/₀, drugih 25 ali 0·2⁰/₀, mešanih 1248 ali 9·0⁰/₀; l. 1880.: nemških 6678 ali 42·9⁰/₀, slovanskih 6789 ali 43·6⁰/₀, laških 884 ali 5·7⁰/₀, drugih 29 ali 0·2⁰/₀ in mešanih 1187 ali 7·6⁰/₀; 1890. leta pa: nemških 7251 ali 41·2⁰/₀, slovanskih 8932 ali 51·7⁰/₀, laških 823 ali 4·7⁰/₀, drugih 94 ali 0·5⁰/₀ in mešanih 519 ali 2·9⁰/₀.

Po § 311 nekdanje politične šolske ustave je bilo za to skrbjeno, da je mladina, ki je završila občno ljudsko šolo v ponavljalnih in nadaljevalnih tečajih, ponavljala in deloma tudi popolnjevala to, česar se je v ljudski šoli priučila. Te tečaje je bilo treba obiskovati do končanega 15. leta po deželi, do 18. po mestih, ako učenci niso prestopili v kak višji zavod. — Državni zakon za ljudske šole je razveljavil te določbe in v obče osnoval osemletno šolsko dobo. Kjer je pa po § 75. š. zak. obveljala še krajša doba, vpeljale so se ponavljalne in nadaljevalne šole z dve- do triletno dobo, v podobi večernih ali pa nedeljskih, ali tudi deloma večernih, deloma nedeljskih tečajev. Med kronovine te vrste spada tudi Kranjska; poleg nje pa še Primorska, Tirolska s Predarlško, Galicija, Bukovina in Dalmacija. V omenjenih kronovinah je bilo 1890. leta 4753 ponavljalnih in nadaljevalnih šol, in sicer 276 na Kranjskem, 270 na Primorskem, 720 na Tirolskem s Predarlško, 3269 v Galiciji, 65 v Bukovini, 153 v Dalmaciji. Šolska doba je trajala pri večini, namreč pri 2144 ponavljalnicah nad 30 tednov, pri 973 šolah skoz celo leto, pri 1479 skoz pol leta, pri 157 le po nekoliko mesecev. — Od kranjskih šol so bile skoro vse polletne, od

primorskih večina celoletne; tirolske in predarlske so bile večinoma polletne, gališke, bukovinske in dalmatinske pa zelo raznovrstne. — Relativno največ ponavljalnih šol je imela Kranjska, kjer je imelo 98·6⁰/o javnih šol ponavljalne tečaje, v Galiciji 94·7⁰/o, v Primorski dve tretjini, v Tirolski s Predarlsko in v Dalmaciji polovica, v Bukovini le 22·8⁰/o.

Posebne vrste nepopolne šole so še ekspozitne, šole za silo in ekskurendne šole, osnovane ondi, kjer je zaradi posebnih krajevnih razmer nanesa potreba. Da so nastale že v primeroma zgodnjem času, je dognano, vendar se niso posebej beležile in v zaznamkih večinoma v ničemur ločile od navadnih šol. Šele zadnji natančni popis je napravil za nje posebno rubriko. Leta 1890. se je naštel 268 ekspozitur, 233 šol za silo in 53 ekskurendnih šol. Ekspozitura ima 80 Tirolska s Predarlsko, 79 Galicija, 62 Češka, 10 Primorska, 9 Bukovina, 8 Štajerska, 7 Nižja Avstrija, 5 Koroška, 4 Moravska, 3 Slezija, 1 Dalmacija. — Zasilnih šol ima: 104 Galicija, 54 Primorska, 27 Dalmacija, 25 Tirolska s Predarlsko, 20 Kranjska, 2 Solnograška, Ekskurendnih šol je: 22 na Češkem, 7 na Primorskem, 6 v Šleziji, po 4 v Moravski in Galiciji, 3 v Štajarski, po 2 v Solnograški, Koroški in Tirolski, 1 v Kranjski. Na Kranjskem imajo šole za silo: Rove, Skaručina, Spitalič in Češnjice v kamniškem; Reichenau, Črni Potok, Gora in Trava v kočevskem; Bukovščica in Kokra v kranjskem; Sv. Duh v krškem; Janče, Javorje, Štanga in Sava v litijem; Sv. Katarina in Golo v ljubljanski okolici; Soteska v novomeškem; Harije v postojinskem; Koprivnik v radovljiškem okraji.

Mimo ekskurendnih šol, ekspozitur in zasilnih šol nam je govoriti tudi o vsposednicah. Kjer je bilo število učencev na jedni šoli ali za jeden razred previsoko, sta se šola, oziroma razred po možnosti delila v dva in več oddelkov; osnovala so se vsposednice. Od 17.619 javnih občnih ljudskih šol je imelo v Avstriji 1890. leta 1074 šol 2678 vsposednic in sicer relativno veliko več po mestih in trgih, kakor po deželi.

Le na Kranjskem, v Bukovini in Dalmaciji po deželi ni bilo nič šol z vsposednicami, v obče pa največ na Češkem, v Nižji Avstriji in Galiciji in najmanj v Dalmaciji.

Privatne ljudske šole Kranjske so: tovarniški šoli v Medvodah in Vevčah, dr. Waldherjeva, Huthova in Rehnova v Ljubljani, šoli nemškega „Schulvereina“ v Ljubljani in na Maverlu, šola šolskih sestra v Repnjah; redovniške šole: uršulinski, deške in dekliske sirotišnice v Ljubljani, šolskih sestra de Notre Dame v Trnovem, uršulinski v Škofji Loki, frančiškanska v Novem Mestu in šolskih sestra de Notre Dame v Šmihelu, končno bivša evangelijska šola v Ljubljani.

Od vsacih 100 privatnih ljudskih šol vzdržujejo po 2 tovarne in obrtna podjetja, skoro 15 drugi zasebniki, skoro 13 društva, 5 ustanove, 26 katoliški redi in zavodi, skoro 22 evangelijske verske občine, 1 grško iztočne občine, 11 židovske, 1 druge verske občine, 3 drugi faktorji sploh.

Ukovina, zdaj za javne ljudske šole povsod zakonito urejena, je bila še leta 1870/1. predmet šolskemu popisovanju v obče, je prišla pri zadnjem popisovanju v poštrev le pri privatnih ljudskih šolah. Dogonal se je pa skupni znesek in število ukovine prostih učencev in učenk.

Po prvotnih šolskih zakonih je bila ukovina vpeljana tudi za javne ljudske šole in sicer kot del dohodkov učnega osobja. Državni zakon za ljudske šole je pa (§ 64) prepustil rešitev vprašanja zaradi ukovine deželnim zastopom. Ti so pa ukovino ali popolnoma odpravili, ali pozneje z davki nadomestili ali v večji in manjši meri ohranili.

Sedanje razmere so sledeče:

Na Tirolskem je 955 ljudskih šol brez ukovine, ostale imajo pa zelo različno od 20 kr. do 7 gld. 93 kr. Takoj leta 1871. je bila ukovina odpravljena v Galleiji in Bukovini, leto pozneje v Dalmaciji. Nižja Avstrija, Zgornja Avstrija, Solnograško, Štajerska, Kranjska in Primorska so ukovino opustile, naknadno pa spremenile v šolske doklade; primanjkljaje pokrivajo tu okrajni, deželni in normalni šolski zakladi. Izjemno stališče zadržava le Ljubljana, ktera ima pravico za pokritje stvarnih izdatkov za mestne ljudske šole pobirati ukovino. Ta ukovina pa nikakor ne zadostuje, ker se prvotno merilo ne sme prekoračiti. Pač se mora pa večini šolske dece zaradi siromašnosti ukovina popolnoma prezreti ali pa vsaj znižati. — V manjši meri obstoji ukovina tudi še v Koroški in Predarlški, namreč za meščanske šole. — Češka, Moravska in Šlezija se drže dosledno prvotnih naredeb glede ukovine. — Državne ljudske šole pobirajo redno ukovino. **E. Lah.**

(Dajje prih.)

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

Z. 1223

L. Sch. R. Für das Jahr 1894 gelangen die vom gewesenen Professor und Weltpriester Franz Metelko gestifteten sechs Geldprämien für Landeschullehrer in Krain im derzeitigen Betrage von je zweiundvierzig (42) Gulden, sowie die aus dem Vermögen des aufgelösten Gartenbauvereines errichteten drei Geldprämien für Volksschullehrer im derzeitigen Betrage von je siebenunddreissig (37) Gulden 80 Kreuzern hiemit zur Ausschreibung.

Anspruch auf die erstere Stiftung haben jene Landeschullehrer in Krain, welche sich nach Ausspruch der vorgesetzten Schulbehörden

durch Sittlichkeit, Berufseifer, sorgfältige Pflege der slovenischen Sprache und durch Veredelung von Obstbäumen auszeichnen; auf die letztere Stiftung aber jene, welche sich die Pflege der Schulgärten und den Unterricht im Gemüsebaue und in der Obstbaumzucht besonders angelegen sein lassen.

Bewerber um eine dieser Prämien haben ihre diesfälligen gehörig belegten Gesuche bis zum 31. Juni 1894 im Wege des vorgesetzten Bezirkschulrathes zu überreichen.

K. k. Landesschulrath für Krain. Laibach, am 12. Mai 1894.

Für den k. k. Landespräsidenten:

A. Schemerl.

L i s t e k.

Šola in svet.

Iz zapiskov starega učitelja. — Spisal E. Gangl.

(Konec.)

Učitelj — kot zrel mož — pozná svet, mora ga poznati. Saj je on posrednik med njim in med onim v šoli, da oba prav združi in drugega v drugega privede. On ga torej pozná: njega zavist, nevoščljivost, nepravico, krivično in nekrivično uboštvo, sovraštvo, propast človeških src, smrt človeških značajev, slavohleple, prodajanje prepričanj in vso to dolgo vrsto zvestih podanikov zlega kraljestva pozná. A njega okó tû in tam vender tudi obvisi na kakem cvetu, katerega še ni poparila ostra sapa nečloveškega življenja. A malo je takega cvetja, malo.

S takim znanjem obložen stoji pred deco. Vánj se upirajo oči — vse željno pričakuje njega besede. V njem pa se morda za hip vzbudi želja po maščevanju, katerega zaslužio tisti, katerim je učitelj le nekaj stroj, kateremu bodi dovolj toliko, da ne pogine, a ki znaj in delaj vse, kar nòsi njim sad. In tak stroj ima v tem hipu njih usodo v svojih rokah — saj so tû otroci tistih ljudi! Zadostovalo bi nekaj besed danes, nekaj jutri — in ta krivica bi bila maščevana, strahovito maščevana! Iz šole bi vreli vročekrvni ljudje ter klicali med svet: „Morituri vos salutant! — Odmrli smo človeštvu, sovraštvo do njega nam napenja sleharno žilico. Saj smo čuli, da leži zlobni duh nad to druhaljo, ki hodi pod solnce!“ — Resnično: Mrtveci vas pozdravljajo! — Ali tedaj bi drevilo ljudstvo pred učitelja, padalo bi pred njim na kolena, zasipavalo ga z zlatom in prosilo, naj otme te zblaznele ljudi. — In to bi bil dan njega žalostne zmage!

Toda — ne! Takega maščevanja ne vzmore, drugače se osveti.

Ljudi sodimo po njih značajih. Vse njegovo početje izvira neposredno iz značaja: povsod se jasno kaže njegovo mišljenje. Brez strahu dela takó, kakor mu vелеva notranji čut. Kakor mu je čvrst značaj, takó čvrsto in nepristransko je njega delovanje. Jediní zmoter mu je, resnici uglasiti pot, zakaj v resnici se kaže človek človeku, v resnici stopaj svet pred oči, da bodeš v resnici spoznal, kaj in kakšen je človek in svet! Značajan mož ne skriva svojega življenja pod krinko, čvrst, neomajen stoji, bodisi da ga vse ostavi, bodisi da mu je pretrpeti najhujše zlo: v značaji ponosen, vzoren v življenji!

Kdo vzgaja značaje? — Učitelj!

Z zavestjo, da seje on na zemeljski tlak tisto cvetje, katerega še ni poparila ostra sapa nečloveškega življenja, stopa med svetom, in navdaja ga čut, da se število blagih ljudi vedno večja in da je on tisti, kateri dviga človeštvo vedno bolj in bolj. In tako vzgojeni človek ne zabi svojega dobrotnika, najsi uživa obilo dobrot v poznejšem življenji in

in tudi vé, da je to učitelju najboljša plača za njega trud. Če pa potegne človeku sreča črto čez pretekle mlade dni, pozabi njega, ki mu je pomagal na noge. On udarja s svojo besedo, katera ima dovolj poslušalcev, po učitelju ter mu bi najraje še ta košček kruha odtrgal od lačnih ust. Da je to res, prepričal se je in prepriča se lahko vsakdo. O takih ljudeh pa se govori, da so ljudje brez srcá.

Vender se priznava veljava in moč ljudskega učitelja, in to prepričanje prodira vedno globlje v srcé národa, našega národa, katereinu ljubezni teče zibelka v ljudski šoli. Ob nji se napajajo otroška srca, ob nji se navzemajo zrelosti in moštva, nad njimi pa plava blagoslov božji ter obeta človeštvu lepše dni!

Našega učitelja-starca predrami vesel pozdrav: „Zdrav bodi, učenik!“ A to ni Judežev nagovor, to je pozdrav ljudstva, ki se vrača s težkega dela ter se nabira ob njem, da čuje iz njega ust besedo, katera je prinesla zadovoljstva in sreče njim in njih otrokom.

Učitelj se vzbudi iz svojih mislij, in veselje mu preleti obraz, zakaj, pred seboj gleda dozoreli sad svojega dela in truda. Blagost mu!

Končno priteče hčerka po očeta in z veselo pesmijo ga spremlja proti domu ter mu gladi z mehko roko resno čelo, kakor bi hotela izbrisati vse one težke misli iz njegove glave. O, ko bi bilo mogoče! — Nad vasjó pa leži tiha noč in rahel sèn se giblje v učiteljevem srci: „Blagost ljudstvu, ki hvaležno in dobro želi tebi blagosti“.

* * *

Ko sem prebral to povest, zamislil sem se tudi jaz in zazdelo se mi je, da bi se dalo še mnogo, mnogo o tem napisati. Spoznal sem, da je šola s svetom tako tesno združena, da si šole ne morem misliti brez svetá in svetá ne brez šole. In če bi se dogodilo, da bi prenapetost nekaternikov končala tako šolo, kakoršna je, tedaj bi prišel človeštvu najstrašnejši dan. Vzemi narodu šolo — in ti si mu iz prsij iztrgal srcé ter vanje položil kamen, kateri niti ne čuti, niti ne živi. In gorje takemu ljudstvu!

Naši dopisi.

Iz Novega Mesta. († O. Florentin Hrovat.) Res, da je letošnje leto jako nesrečno za naš stan in narod, ker bela žena — smrt — nam trga iz naše srede može značajne, — može delavne in neutrudljive v svojem poklicu.

Ni še dolgo, ko smo v našem okraji izgubili vestnega, neumorno delavnega in obče priljubljenega tovariša g. Antona Vrančič iz Zagradca, ko se nam je objavila zopet prežalostna vest, da je zapustil ta tužni svet 3. vel. travna preč. g. o. Florentin Hrovat, vodja deške ljudske šole v Novem Mestu, samostanski vikar in slovenski pisatelj. Bodi mu postavljen tudi na tem mestu skromen spomenik.

Pokojni je bil rojen 11. vel. travna 1847 v Zgornjem Tuhinji; v red sv. Frančiška je vstopil 31. vel. srpana 1865. in bil posvečen v mašnika 24. kimovca 1870. Učiteljeval je najprvo v Kamniku od l. 1872. do 1875.; to leto prišel je v Novo Mesto ter bil učitelj do svoje smrti na deški ljudski šoli, katero je tudi vodil vestno in nepristansko od l. 1877. do zadnjega diha.

Dolgo je uže bolehal, ker dobil je pred nekaj leti plučni katar, kateri ga je sicer za nekaj časa ostavil, a kakor se je pokazalo popolnoma vender ne, ker ta ga je spravil v prezgodnji grob. Čestokrat so ga čč. gg. tovariši opominjali, da naj ne gre v šolo prej, da se popolnoma ozdravi, toda ni jih hotel ubogati, ker šola mu je bila ljubša, nego zdravje. Čez vse delaven, vesten in natančen bil je vedno v svojem poklicu, zatorej ga je tudi vse ljubilo, mlado in staro, učenci kakor učitelji, saj je bil z vsemi prijazen in tudi jako postrežljiv. Učiteljska bukvarna je bila prepuščena njemu, kot predsednik knjižničnega odbora, katero je uredoval in vodil mnogo let jako marljivo. Ljubljen in spoštovan je bil kot duhoven in kot učitelj.

Lahko si mislimo, da mu ni ostalo mnogo prostega časa, ker je imel v obeh stanovih mnogo posla, a tudi ta prosti čas je porabil; ni ga hotel pustiti brez sledu v morje neskončne večnosti, temveč vsak prosti čas je držal pero v roki, ter pisal, — pisal za narod slovenski in sosebno za njega mladino. Postavil si je s tem boljši in trajnejši spomenik, nego ga moremo mi postaviti. Kdo ne pozna lepih prestav spisov povsod znanega Kristofa Šmida? Kako radi jih prebirajo otroci, pa tudi odrasli. Tudi Mohorjani ga poznajo, ker je poleg drugega spisal celo knjigo o Franc Pircu; spisal je tudi življenjepis J. Volčiča. Koliko je spisal tudi po različnih časopisih, to nam še ni vse znano. „Vrtec“ je prinašal nekoč popise kranjskih mest, kar se je potem še v posebni knjigi natisnilo, itd. Ni mi možno naštevati vsega, kolikor in kar je uže spisal pokojni za svoj ljubljani narod. Koliko bi on še lahko storil, ko bi ga ne bila ugrabila ta neizprosna morilka v 47. letu njegove starosti, tedaj v najlepših letih moške dobe! — Res, da žalujejo za pokojnikom šolarji, duhovniki in učitelji pa tudi narod, toda kaj, ko ga ni več med nami, kdo ga pač nadomesti?

Da ga je ljubilo in čislalo vse, svedočil je njegov veličasten pogreb, kateri je bil v soboto 5. vel. travna ob 5. uri popoldne. Vreme je bilo čez vse slabo in viharno, poleg tega še tako hladno, da je na večer začelo snežiti, vender si videl mnogo vnanjih gg. duhovnikov, učiteljev in drugih ljudij. Od domačih bilo je pa zastopano vse in še celo v obilnem številu so bili zbrani. Niti jednega urada ali društva nisi pogrešal. Gimnazijski dijaki so šli s svojim vodjo in profesorji, tudi učenci deške šole in učenke dekliske šole v Novem Mestu so šle skupno. Lep in dolg sprevod se je pomikal od frančiškanske cerkve, kjer je krsto blagoslovil in pogreb vodil mil. g. prošt P. Urh, proti pokopališču. Med sprevodom si videl tudi nekaj nosačev vencev in novomeško gardo s svojo godbo. Pred cerkvijo so mu zapeli gimn. dijaki „Nad zvezdami;“ na pokopališču so pa najprvo kaj ginljivo zapeli nagrobnico šolarji deške šole pod vodstvom č. g. o. Otokarja, a potem tudi gimn. dijaki „Jamica tiha“.

Dali smo zemlji, kar je njenega; marsikatero oko je bilo rosno in žalostni smo ostavili mirodvor; šli smo — toda ne sami, tudi duh njegov šel je z nami in bode tudi ostal med nami, ker dela njegova so, katera ga vzdrže. Zatorej mu bodi blag spomin! R. i. p.!

Iz Postojine 20. vel. travna t. l. Učiteljska konferencija bode letos dne 6. rožnika v Senožetah z navadnim vspešnim in dvema referatoma. Kot dodatek vspešnim je tudi volitev dveh zastopnikov v c. kr. okr. šolski svet.

Navadno take volitve kakor tudi vsake druge razburjajo duhove med volilci. Nečem reči s tem, da je med učiteljstvom prav tako kot drugod. Izobražen, razsoden človek se sam odloči na to ali ono stran in s tem dovolj. Za učiteljstvo so take volitve oziroma izvoljeni zastopniki v ožjem pomenu eminentne važnosti. Veliko stvari pride v c. kr. okr. šol. svetu na vrsto, katere ima s stvarno-učiteljskega stališča pojasniti jedino le zastopnik učiteljstva sam. Sicer nečem s tem drugim gospodom odrekati zmožnosti, ali mnogo je takih zadev, katere razume samo učitelj med učitelji. Drugi zastopniki vtegnejo biti strokovnjaki v ti ali oni stroki, a učitelji vender niso.

Zato se godi krivica v tem oziru onim šolskim okrajem, kjer so ljudsko šolski nadzorniki profesorji srednjih šol. Učitelja razume in ume nadzorovati le, kdor je učitelj sam.

Torej o prihodnjih volitvah v c. kr. šolski svet!

Ne rečem, ime: prisednik c. kr. okr. šol. sveta je dolgo in vablivo ime, a takih zastopnikov ne maramo, ki bi imeli samo ime. Nam treba mož, ki tudi delajo na to, da si zaslužijo ime pravega učiteljskega zastopnika. — Tovariši, tovarišice! Časi so resni! Moj namen ni agitirati ne za Petra ne za Pavla, trdim pa le jedno: ostanimo na starem!

V drugih okrajih sicer ni navada, da bi se take stvari trosile po javnih glasilih, a naš okraj je velik, in ne samo glede temperamentov, tudi glede na zemljepisno lego dokaj različen, zato naj nikdo ne zameri, da sem stvar sprožil v pedagoškem — ne političnem — glasilu.

Z vseh strani nam done glasovi, kako radikalni, kako napredno-narodni so učitelji. No to še niso naj grši priimki! Pravijo tudi, da smo pristaši liberalizma in brezverske šole. To pa ni res! Kdo se je v nas spomnil 25letnice šolske postave? In vendar smo mi prisegli na te postave.

Zato mislim, da ne ravnamo napačno, če premočimo nekoliko delovanje in tudi vspeh delovanja obeh dosedanjih zastopnikov ter volimo jednoglasno oba zopet v okr. šolski svet. Osebnosti nimajo tukaj ničesar opraviiti, kdor se ravna po njih, oni je žrtva strasti. „In necessariis unitas!“ V to pomozí Bog! *Diwi.*

Iz Litije. Okrajna učiteljska konferencija za litijski okraj se bode letos vršila v Zatičini dne 4. mal. srpana. Na dnevnem redu so razven navadnih toček še sledeče: a) Uporaba Lavtarjeve metode pri poučevanju po Močnikovih računicah. Poročevalec g. F. Peterlin. b) Pojasnila o novih tiskovinah. c) Poročilo knjižničnega odbora o stanji in računu okrajne učiteljske knjižnice. — Pri konferenciji bodo izložena učila iz Šmartinske šolske delarne.

Društveni vestnik.

Iz Litije. (Vabilo.) „Učiteljsko društvo za litijski okraj“ zborovalo bode 7. roznika t. l. dopoldne ob 1/2 10 uri v šolskem poslopji litijskem sè sledečim vspeedom:

1. Dopisi. 2. Volitev delegatov za letošnji glavni zkor „Zveze v Gorici. 3. Predavanje. 4. Slučajnosti in razni nasveti. K prav obilni vdeležbi uljudno vabi odbor.

Iz ormoškega okraja. Učiteljsko društvo ormoškega okraja je priredilo 10. vel. travna t. l. izlet k sv. Bolfanku blizu Središča na katerem se je slavila „25letnica državnih šolskih postav“. Zbralo se je mnogo učiteljstva in odličnih gostov iz raznih krajev. Odposlal se je tudi udanostni brzovaj Njega Veličanstvu presv. cesarju. Izlet in s tem združena slavnost se je izvršila jako imenitno v vso čast društvu in njega marljivim udom.

Iz Krškega. (Pedagogičsko društvo.) Zaradi tiskarskih zaprek se je izdaja že obljubljenih knjig za l. 1893. in 1894. precej zakasnila. Te dni se bode razposlala knjižica „Pouk o črtelih“ z 59 podobami in nastopno vsebino: Predgovor: I. O situacijskih črtelih. II. Stavbarski črteli. III. Nekoliko o senci. IV. Nekaj o barvah. V. O perspektivi. VI. Znanstveni izrazi. — Knjižica velja za neude 1 krono s poštnino vred ter se dobiva pri Pedagogičskem društvu v Krškem in v tiskarni Drag. Hribarja v Celji. — Dobé se tudi posamezne priloge in sicer I. Nauk o projekcijah, 22. pod. za 10 kr. II. Nauk o senci, 17 pod. za 8 kr. III. Nauk o perspektivi, 21 pod. za 10 kr.

V kratkem izide kakih 17 pol obsegajoča knjiga z naslovom: Nazorni nauk. V jeseni pa izidejo „Razni spisi“ v posebni knjigi.

Vestnik.

Osobne vesti. G. Josip Korošec, učitelj na Jesenicah, je imenovan nadučiteljem v Kropi.

Pisma vprašanja pri zadnji preskušnji učne usposobljenosti v Ljubljani so bila: Razijske šole: Pedagogika: Was ist das erziehliche und unterrichtliche Ziel der Volksschule und wie kann es erreicht werden? — *Slovenski jezik:* Kako naj učitelj skrbi za zdravje svojih učencev? — *Matematika:* 1. Krčmar kupi 12 hl vina za 240 gld., toči

ga 1 l po 36 kr.; koliko % ima dobička? — 2. Vier Personen kaufen 1 Los um 144 fl. A gibt dazu 24 fl., B 30 fl., C 42 fl. und D den Rest. Sie gewinnen 30.000 fl.; wie viel gewinnt jeder, wenn 20% Gewinnsteuer abgerechnet wird? — 3. Die Grundflächen eines senkrechten 2,5 dm hohen Prismas sind Rhomben, deren Diagonalen 4,8 dm 3,5 dm betragen; wie gross ist a) seine Oberfläche, b) sein Cubikinhalt? — *Realije*: 1. Die Reibungs-Elektrisirermaschinen; ihre Einrichtung und ihr Gebrauch. 2. Der Maulwurf (meth. Behandlung). 3. Es sind die Grenzen der österr.-ung. Monarchie in einem Kärtchen zu skizzieren. — *Za meščanske šole: Pedagogika*: 1. Über die Benützung des Ehrtriebes als Motiv des Handelns in der Schulerziehung. 2. Das Wesen der Aperception und die Anwendung derselben beim Unterrichte, an Beispielen aus der gewählten Fachgruppe gezeigt. 3. Gliederung der Volksschulen Österreichs nach Felbigers „Allg. Schullordnung“ vom Jahre 1774. — *Matematika*: 1. Tri glavnice, namreč 8000 gld., 5400 gld. in 3460 gld., so bile po isto toliko %, oziroma 6 mes., 8 mes. in 12 mesecev, na obresti naložene ter dale skupaj 553 gld.; koliko obrestij je dala vsaka glavnica in po koliko % je bila vsaka izposojena? 2. Ein Acker von 6936 m² Flächeninhalt hat die Gestalt eines Rechteckes, dessen Länge die Breite um 34 m übertrifft; wie gross ist die Länge und wie gross ist die Breite des Ackers? 3. In einem rechtwinkligen Dreiecke theilt die vom Scheitel C auf die Hypotenuse AB gefällte Senkrechte die Hypotenuse so, dass der eine Theil 18 dm, der andere 32 dm beträgt. Man denke sich nun das Dreieck um die Hypotenuse und Achse umgedreht; wie gross ist das Volumen, wie gross die Oberfläche des so entstandenen Doppelkegels? 4. Površina krogle znaša 452 16 dm²; Koliko je površina pokončnega cilindra, ki ima s kroglo jednako telesnino in čegar višina je jednaka premeru krogle? — *Prirodoslovje*: 1. Tlakomer (Barometer). 2. Die Fliehkraft und ihre Wirkungen. 3. Das menschliche Auge ist eingehend zu beschreiben und das Zustandekommen des deutlichen Sehens zu erörtern. — *Prirodopisje*: 1. Hranitba človeškega trupla. 2. Die Schmetterlingsblütler, ihre charakteristischen Merkmale und ihre Benützung. 3. Der Quarz ist nach seinen Eigenschaften zu beschreiben und seine Verwendung zu erörtern. — *Zemljepisje*: 1. Die Entstehung der Jahreszeiten (metodična obravnava). 2. Orographische Verhältnisse des Küstenlandes. 3. Der Colonialbesitz Englands. — *Zgodovina*: 1. Zustände in Athen nach dem peloponnesischen Kriege. 2. Der Investiturstreit. 3. Reformthätigkeit Josef II. — *Nemški jezik*: Schiller als Dramatiker. — *Za francoski jezik nemška naloga*: Welche Anregung und Vortheile bietet das Studium der französischen Sprache und Literatur?

Čas okrajnih učiteljskih konferencij se bliža. Pri tej priliki se usojamo lepo prositi vse naše prijatelje in somišljenike, da se blagovolé spominjati „učiteljskega konvikta“ z malimi doneski, kakor so to storili gg. tovariši in tovarišice radovljiškega okraja pri okrajni učiteljski konferenciji dne 4. mal. travna t. l. Vsak tudi najmanjši dar bomo hvalježno sprejeli.

Slovensko učiteljsko društvo priredi dne 7. rožnika *izlet črez Vranšico v Trzin*. Odhod iz Ljubljane ob 2. uri popoldne z vlakom. Gosti dobro došli.

Cesar o pokončni pisavi. Zanimivo je, kako se je izrazil naš presvetli cesar ob priliki pokladanja temeljnega kamena za neko trgovsko šolo na Dunaji o pokončni pisavi. Ko je bil Nj. Veličanstvu predstavljen učitelj lepopisja, ga odgovori vladar: „Brzkone počujete tudi pokončno pisavo?“ Učitelj odgovori: „Ne, Veličanstvo, v trgovski šoli gojimo le ležečo pisavo; pokončna pisava se trgovskim krogom ne dopada“. Na te besede odgovori Nj. Veličanstvo: „Prav imate, meni se tudi ne dopade“.

Nova ljudska šola se je odprla na slovesen način na Vrhu nad Idrijo dne 18. vel. travna. Pouk bode trajal od 1. mal. travna do 1. vinôtoka.

Ekskurendna šola s slovenskim učnim jezikom se je dovolila za Laze v črnoljskem okraju.

Državne subvencije. Naučno ministerstvo je dovolilo obrtnim nadaljevalnim šolam nastopno podporo: V Ljubljani 2300 gld., v Postojni 250 gld., v Škofji Loki 270 gld., v Kočevju 280 gld., v Krškem 300 gld., v Kranji 250 gld., v Metliki 200 gld., v Trziči 350 gld., v Rudolfovem 450 gld., v Radovljici 250 gld., v Kamniku 400 gld., v Ribnici 80 gld. in v Št. Vidu nad Ljubljano 170 gld.

Novi šolski nadzorniki na Goriškem. Naučni minister je za novo šestletno poslovanje imenoval provizornimi šolskimi nadzorniki: 1.) za mesto Gorico gymn. profesorja *Jos. Culota* v Gorici; 2.) za ljudske šole z italijanskim učnim jezikom v okrajih Gradiška vadiškega učitelja *Jos. Piha* v Kopru; 3.) za šolski okraj Sežanski učitelja *M. Sinkovića* v Trstu; 4.) za šole okolice Goriške in za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom v okrajih Gradiška profesorja na ženskem učiteljski v Gorici, ces. svetnika *Fr. Vodopivca*; 5.) za šolski okraj Tolminski vodjo šoli v Kobaridu, direktorja *Fr. Dominka*.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 387

o. š. sv. Na jednorazrednici v Črešnjevcu razpiše se služba učitelja-voditelja z letno plačo 450 gld., doklado 30 gld. in prostim stanovanjem v stalno nameščenje.

Prošnje je vlagati predpisanim potóm do 20. rožnika 1894 pri c. kr. okr. šolskem svetu v Črnomlji.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlji, dne 21. vel. travna 1894.

Št. 394

o. š. sv. Na dvorazrednici v Vinici se razpiše drugo učiteljsko mesto z letno plačo 450 gld. in prostim stanovanjem v stalno, oziroma začasno nameščenje. Ta služba more se tudi kaki učiteljici podeliti.

Prošnje je vlagati predpisanim potóm do 20. rožnika 1894 pri podpisanem šolskem oblastvu.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlji, dne 21. vel. travna 1894.

Št. 629

o. š. sv. Na dvorazrednici v Linfeldu je stalno popolniti nadučiteljsko mesto z dohodki III. plačilnega razreda.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potóm semkaj predložiti do 8. rožnika t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji, dne 11. vel. travna 1894.

Št. 519

o. š. sv. Drugo izpraznjeno učiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Črnem Vrhu z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem je oddati stalno ali začasno.

Prošnje pravilno opremljene, je poslati službenim potóm do 20. rožnika 1894 tukajšnjemu uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatci, dne 22. vel. travna 1894.

Št. 538

o. š. sv. Na dvorazrednici v Slavini je stalno popolniti drugo učno mesto z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem.

Dotične prošnje je predpisanim službenim potóm semkaj predložiti do 7. rožnika 1894.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini, dne 23. vel. travna 1894.

Št. 591

o. š. sv. V sezanskem šolskem okraji so namestiti ta-le učiteljska mesta definitivno ali tudi provizorično:

I. mesto učitelja-voditelja na mešani jednorazredni ljudski šoli: a) v Avberu, b) v Šempolaji, c) v Svetem pri Koinnu (nova šola), d) v Temnici, e) v Vatovljah, f) v Zgoniku. II. mesto nadučitelja in učiteljice na dvorazrednici v Gorjanskem.

Prosilci naj vložijo do 30. rožnika svoje prošnje, katere morajo biti opremljene se spričevalom zrelosti in učiteljske sposobnosti, z dokazom avstrijskega državljanstva in pri učiteljih-voditeljih z dokazom sposobnosti za subsidiarni pouk katoliškega verouka potóm predstojnega okrajnega šolskega sveta pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Sežani.

C. kr. okrajni šolski svet v Sežani, meseca vel. travna 1894.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 1/4 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, sv. Petra nasip št. 37; naročnino pa prejema gospod A. Kecej v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2. Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.